

Bakımda Problem Çözme Yöntemi Olarak Bakım Süreci

Prof. Dr. Sibel ERKAL İLHAN

Problem Çözme

- Matematik problemleri
- Kişisel problemler
- Sorunlar
- Sorunlarla baş etme

Problemi önleme yaklaşımı

- Problem çıkmadan tahminde bulunup önleyici önlemler alma

Problemin varlığını kabullenme

- Neleri problem olarak görüyorsunuz?

Problemi tanımlamak gerekir

- Problemi tanımlamak gerekir
- Başka insanlara sormak, konuşmak ve veri toplamak gerekebilir.
- Topladığımız ve bilgileri değerlendirmek gerekir

Problemin gerçek nedenlerini tanımlamak gerekir

- Gerçek nedenleri bulmak gerekir.
- En çok kızdığınız bir durumu belirtiniz
 - Yere çok atmak
 - Topluluk içinde yüksek sesle konuşmak
 - Vs..... VS.....

Problem çözmedeki amacımızı tanımlamak gerekir

- Bu sorunu neden çözmek istiyoruz?
- Çözmesen ne olur?

Problem çözmeye yardım edecek girişimleri tanımlamak gerekir

- **BU SORUNUN ÇÖZÜMÜNDE**
 - Neler yapılabilir?
 - Kimden yardım alınabilir?
 - Kime başvurmalı?
 - Ne tür kararlar almalı?
 - Neyi değiştirmeli?
 - Ne planlamalıyım?
 - Seçenekler nelerdir?
 - Hangi seçenek uygun?

Problemi çözmek için seçilen girişimleri uygulama

- Bu girişimleri uygulamak gerekiyor
- Girişimler sınıflandırılabilir
 - İzlenecek ve değerlendirilecek olanlar
 - Uygulana yapılması gerekenler
 - Eğitim yapılması gerekenler
 - Düzeltme ve değiştirme yapılması gerekenler

Uygulanan girişimleri değerlendirme

- Bu girişimler bu sorunu çözer mi?
- Yaptığım girişimler işe yaradı mı?
- Sonuç ne oldu?
- Sorun çözüldü mü?
- Sorun devam ediyor mu?

- Problem Çözümünde bir kuram temel alınabiliş mi?
- Temel İnsan Gereksinimleri Kuramına göre kendi sorunlarınızı saptayınız
- Çözüm yollarınızı geliştiriniz

Örnek

- Fizyolojik gereksinimlerim karşılanıyor mu? Sorun var mı?
- Güvenlik gereksinimim karşılanıyor mu? Sorun var mı?
- Ait olma, sevgi, sevecenlik gereksinimim karşılanıyor mu? Sorun var mı?
- Saygınlık gereksinimim karşılanıyor mu? Sorun var mı?
- Kendini gerçekleştirme gereksinimim karşılanıyor mu? Sorun var mı?

Ebelik Bakımı

- Planlı Problem Çözme Yöntemidir

Ebelikte bakımı

Ebeliğin kuramsal bilgi içeriği ve uygulamalarının diğer bir deyişle, ebelik bilim ve sanatının merkezinde yer alır.

Bakım;

Ebenin, eylem (uygulama)

ve

tutumlarının (değerler) bileşimidir.

Bakım Modelleri Geliştirilmiştir

- Bakım modelleri bir dizi gereksinimi sıralamıştır.

BAKIM (HEMŐİRELIK/EBELİK) SÜRECİ

Süreç

- Belirli sonuca ulaştıran işlemler dizisi anlamında kullanılmaktadır.

Bakım Sürecinin Tanımı

- Sağlıklı / hasta bireyin sağlık bakım gereksinimlerinin tanımlanması ve bireye özgü bakım verilmesinde kullanılan sistematik bir yöntemdir.

Bakım Sürecinin Tanımı

- DSÖ' ne göre bakım süreci sağlıklı / hasta bireyin ve ailenin bakım gereksinimlerinin/ sorunlarının belirlenmesi gerekli bakım girişimlerinin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi gibi aşamalardan oluşan sistemli bir yaklaşımdır.

Bakım Süreci Yönetiminin Yararları

- Otonomi
- Bakımında bağımsız işlevler sağlar
- Sistematik yaklaşım ölçütünü geçerli kılan bilimsel bir yaklaşım
- Bireysel ve bütüncül yaklaşım
- Bilgi artırma, uygulamaları geliştirme
- Yasal ve etik dokümanlar
- Maliyet, harcanan işgücü ve zamanı azaltma

Hemşire/EBE Yönünden

- Bakımın kalitesini yükseltir.
- Mesleğin bağımsız fonksiyonlarını belirler.
- Mesleğin uygulama alanlarını belirler.
- Eğitim ve uygulamada özel bir iletişim şekli geliştirir.
- Merkezi yardım edici ilişkinin kurulması olmalıdır.
- Bakımın doğruluğu için bir adımdır.
- Bakım işlerinin izlenip, sonuçların belirlenmesini sağlar.
- Bireysel gelişimi sağlar.

Hemşire/EBE Yönünden

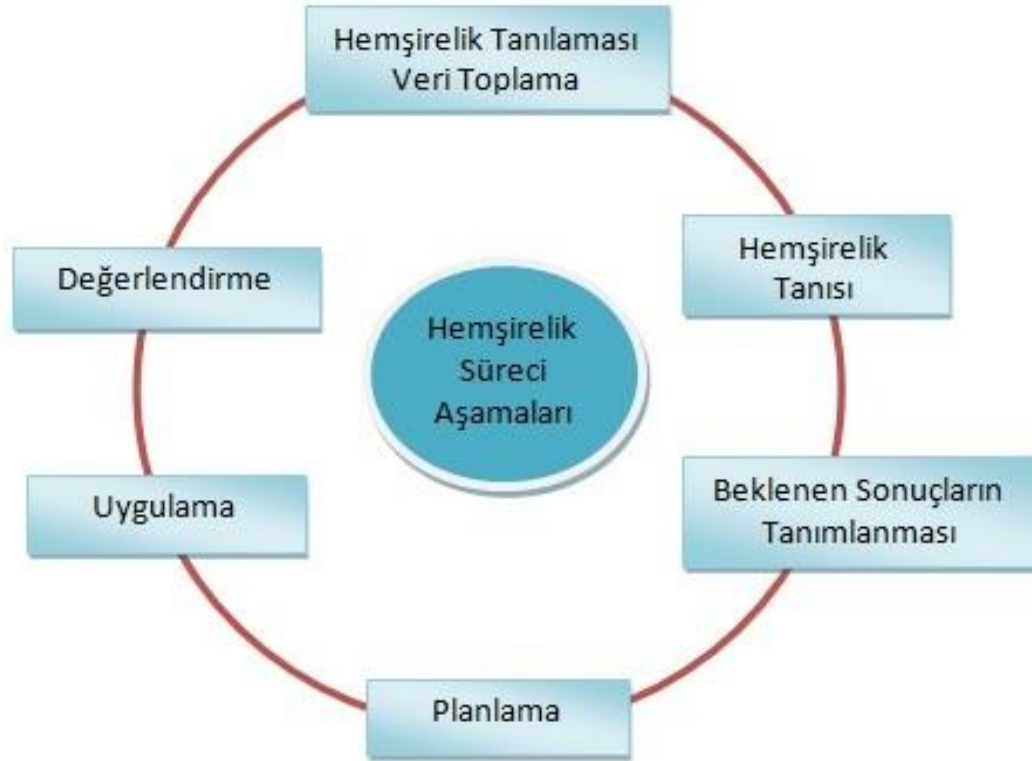
- Her insanın kendine özgü bir birey olduğu, değeri olduğu ve nitelikli bakım almaya hakkı olduğu kabul edilmelidir.
- Her bireyin karşılanması gereken gereksinimleri olduğu unutulmamalıdır.
- Bu temel gereksinimler karşılanamazsa ya da yetersiz karşılanırsa problemler ortaya çıkacağı unutulmamalıdır.
- Hastanın güçlü alanlarını güçlendirmek, kısıtlı alanlarını daha azaltmak amacı ile sürekli değerlendirilmelidir.

Eleştirel (Kritik) Düşünme

- Eleştirel düşünme kavranı Sokrat'a kadar dayanmaktadır. Yunancada Kritikoc terinimden kaynaklanmaktadır.
- Devey eleştirel düşünmeyi derinlemesine düşünme olarak açıklamıştır.
- Eleştirel düşünme; araştırma, sezgi, mantık ve deneyime dayanan, evrensel değerleri olan bir süreçtir ve karşılaşılan zorluklarda kullanılmaktadır.

- Eleştirel düşünme; araştırma, sezgi, mantık ve deneyime dayanan, evrensel değerleri olan bir süreçtir ve karşılaşılan zorluklarda kullanılmaktadır.

BAKIM SÜRECİNİN AŞAMALARI

Veri Toplama

- Bu aşamanın amacı, hemşire/ebe ve hasta/hasta ailesine hastanın hastalık ya da iyilik durumuna ilişkin problemlerini ortaya koymaya olanak veren verileri toplamak ve değerlendirmektir.

Veri Toplama

- Bakım sürecinin birinci basamağını oluşturan durumun belirlenmesi (veri toplama) hasta/sağlıklı birey hakkında bilgilerin toplanması, değerlendirilmesi ve iletişim kurmada sistematik bir süreçtir.

Veri Tipleri

- **Objektif Veriler:** Veri toplayan birey ya da diğer ekip elemanlarının gözlemleri ya da ölçümleri (fiziksel değerlendirme, laboratuvar bulguları) ile elde edilen verilerdir.

Veri Tipleri

- **Subjektif Veriler:** Bireyin sağlık problemleri hakkında ifade ettikleridir.

Veri kaynakları

- Hasta
- Hasta Ailesi ve Yakınları
- Sağlık Bakım Ekibi Üyeleri
- Tıbbi Kayıtlar
- Daha Önceki Deneyimler
- Literatürlerin Gözden Geçirilmesi

Veri Toplama Yöntemleri

- Gözlem ve Görüşme
- Hemşirelik hikâyesi
- Fizik değerlendirme
- Laboratuvar ve teşhise yönelik test sonuçları

Gözlem ve Görüşme

Görüşmelerin yararları şunlardır:

- Tedavi edici ilişkinin kurulmasını sağlar.
- Hasta bakımının bireysel olmasını sağlar.
- Bireyin endişelerinin nedenini öğrenmeye olanak sağlar.
- Bireyin bakım veren kişi ve sağlık bakım sisteminden beklentilerini belirler.
- Daha detaylı bilgi için ipuçları sağlar.

Hikâye

- Bireyin genel sağlık durumun
- Aile hikâyesi
- Yaşam şeklindeki değişiklik
- Sosyokültürel hikâye
- Ruhsal sağlığı
- Hastalığa karşı akılsal ve duygusal olarak gösterdiği tepkiler

Fizik Muayene

- Gözlem
- Palpasyon
- İnspeksiyon
- Perküsyon
- Oskültasyon

Laboratuvar Bulguları

- Veri toplamada en son kaynak tanıya yardımcı uygulama ve laboratuvar verileri sonuçlarıdır.

HENDERSON- 14 Bileşeni

- Normal solunum
- Yeterli beslenme
- Eliminasyon
- Hareket ve pozisyonu düzenleme
- Uyku ve dinlenme
- Uygun giysileri seçme, giyinme ve soyunma
- Giysi ayarlaması ve çevre düzenlemesi ile beden ısısını kontrol
- Bedenin temiz tutulması ve cilt bütünlüğünün korunması
- Çevrenin tehlikelerinden uzak tutulması ve kazalardan korunma
- Diğer bireylerle iletişime girerek duygularını, gereksinimlerini, korku ve düşüncelerini ifade etme
- İnançları doğrultusunda ibadet etme
- Çalışırken başarı duygusuna erişme
- Çeşitli eğlence faaliyetlerine katılma
- Normal gelişim ve sağlığı için mevcut sağlık olanaklarından yararlanmasına yardımcı olacak öğrenme, keşfetme ve merakını giderme

Veri Toplama Modelleri

- Gordon' un fonksiyonel sağlık örüntüleri modeli
- Roper ve arkadaşlarının belirlediği 12 günlük yaşam aktivitesi
- Henderson'un belirlediği 14 temel gereksinim modeli

Marjory Gordon

11 Fonksiyonel Sağlık Örüntüsü

- Sağlığın algılanması ve yönetimi
- Beslenme ve metabolik durum
- Boşaltım
- Aktivite ve egzersiz
- Bilişsel algılama
- Uyku-istirahat
- Kendini algılama
- Rol ve ilişki
- Cinsellik ve üreme
- Başetme
- İnanç ve değerler

Günlük Yaşam Aktiviteleri

- Hastanın ve çevresinin güvenliğini sağlama ve sürdürme
- İletişim
- Solunum
- Yeme içme
- Boşaltım
- Kişisel temizlik ve giyinme
- Beden ısısının kontrolü
- Hareket
- Çalışma ve boş vakitlerini değerlendirme
- Cinselliği ifade
- Uyku
- Ölüm

Verilerin Analizi

- Verilerin Toplanması ve Kaydedilmesi
- Verilerin Gruplandırılması
- Verilerin Yorumlanması

Bakım Tanısı

- Birey/aile/toplumların genelde sağlık durumunda var olan ya da potansiyel sağlık değişikliklerini tanımlayan,
- Bu değişiklikleri hafifletmek ya da çözümlemek için bağımsız olarak uyguladıkları bakım yaklaşımlarını yasal olarak ele almaya yetkili olduğu ifadelerdir.

- **NANDA'ya (North America Nursing Diagnosis Association)** göre bakım tanısı 'birey, aile ve toplumun gerçek ve olası sağlık sorunları veya yaşam süreçlerindeki yanıtları hakkındaki klinik karar'dır.

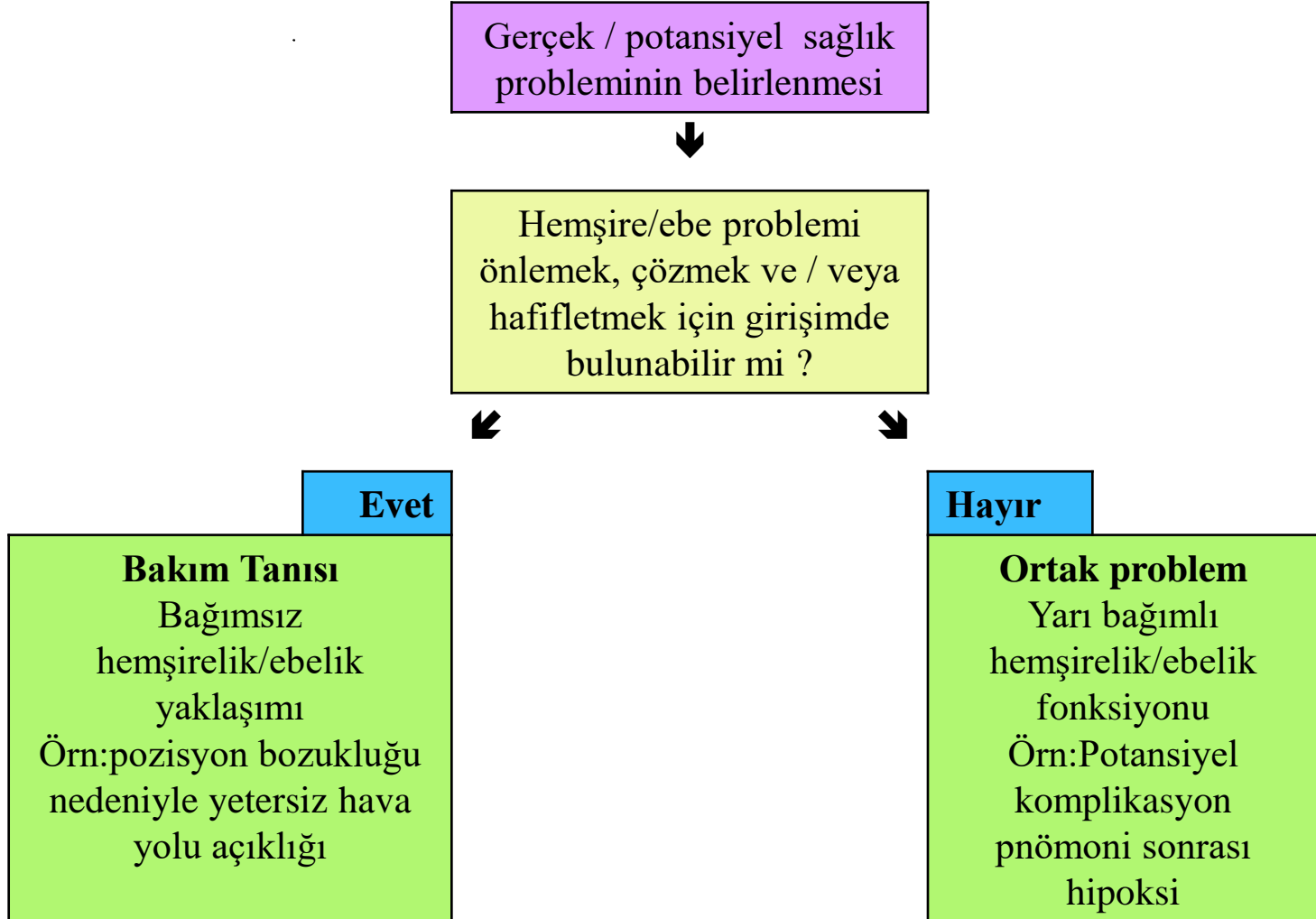
Bakım Tanısı Aşamaları

Verilerin Doğrulanması	↘	Verilerin Analiz ve Yorumlanması	Bireyin Gereksinimlerinin Belirlenmesi	Hemşirelik Tanısının Formüle Edilmesi
Verilerin Gruplandırılması	↗			

Bakım Tanı Tipleri

- **Var olan (Gerçek) Problem**
- **Potansiyel Problem (ileride olabilecek)**
- **Olası Hemşirelik Problemi (doğrulanması gereken, daha fazla bilgi gerektiren durumlar)**
- **Ortak Problemler (diğer meslek üyeleri ile çözülebilecek)**

Hemşirelik (Bakım) Süreci (Birol L: İzmir, 2004)

Bakım tanısı semptom, etyoloji, problem (SEP) formatına göre yapıldığında;

Semptom	Etyoloji		Problem
Deride açılma, parmaklarda kızarıklık, ağrı	Femur kırığı nedeniyle hareket edememe, Dolaşım yetersizliği	ne bağlı	Deri bütünlüğünün bozulması

Planlama

Bu aşamanın amacı:

- Önceliklerin belirlenmesi
- Beklenen sonuçların belirlenmesi
- Bakımın amaçları
- Girişimlere karar verilmesi,
- Bakımın planlaması ve bakım planının yazılması

Önceliklerin Belirlenmesi

- **Düşük öncelikler**
- **Orta öncelikler**
- **Yüksek öncelikler**

Bakımın Amaçları / Beklenen Sonuçlarının Belirlenmesi

- İstlenen sonuçların ya da beklenen sonuçların neler olduğuna karar verilmesinde bakımın genel amaçlarına rehberlik eder

Bakım tanısı, hedef ve beklenen sonuçlar arasındaki ilişki

Bakım Tanısı	Hedef	Beklenen Sonuçlar
İnsizyon ağrısı ile ilgili etkisiz hava yolu temizliği	Hastanın akciğerlerinin postoperatif dönem boyunca açık tutulması	Hasta her saat dönecek, öksürecek ve derin nefes alacak Hasta her iki saatte bir spirometrinin toplarını %90'a getirmeyi başaracak Hastanın ağrı düzeyi 0- 10 arası skalaya göre en az düzeyde olacak

Bakımın Hedefleri

- **Birey Merkezli Hedefler**
- **Kısa Vadeli Hedef**
- **Uzun Vadeli Hedef**

Hedeflenen ve Beklenen Sonuçların Yazılmasında Rehberler

- Gerçekçi olması faktörü
- Tekil olma faktörü
- Ölçülebilirlik faktörü
- Zaman sınırlı faktörler
- Karşılıklı (ortak) faktörler
- Birey merkezli faktörler

Bakım Girişimlerine Karar Verilmesi

- Bakım girişimleri, stratejiler ya da faaliyetler, hedefler ve beklenen sonuçların oluşturulmasından sonra seçilir.

Bakımın Planlanması ve Bakım Planının Yazılması

BAKIM TANISI	HEDEFLER/ AMAÇLAR/ BEKLENEN SONUÇLAR	UYGULAMA İÇİN HAREKET PLANI	UYGULAMA VE NEDENİ	DEĞERLENDİRME

Uygulama (Girişim)

- Bakım sürecinin aşamalarından biri olan uygulama; bakım planında belirlenen hedefe ulaşmak için bakım planının uygulamaya konulmasıdır.

Değerlendirme

- Değerlendirme; Bakım sürecinin son aşamasıdır. Planlanan girişimlerin uygulanması sonucunda belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığına bakılır.
- **Olumsuz değerlendirme**
- **Olumlu değerlendirme**

KAYIT TUTMA

- Kayıt tutma mesleğin hayati bir boyutudur.
- Sistemli yapılan tüm çalışmalar düzenli kayıtlara temellenir.
- Kayıt tutma tüm sağlık bakım ekibi üyelerince bir veri kaynağı olarak kullanılır.

Kayıtların Özellikleri

- Mürekkepli kalem ile kazıntı ve silinti yapılmadan dikkatle tutulmalıdır.
- Organize, güncel, kısa ve öz olmalıdır.
- Objektif ve etik açıdan doğru olmalıdır.
- Yanlış yapıldığında üzeri çizilmeli ve imzalanmalıdır.
- Alınan kararlar, değişiklikler kaydedilmelidir.
- Bilgi eksiksiz, doğru, okunaklı ve sistemli yazılmalıdır.
- Her notun tarihi, saati, yazan kişinin adı ve soyadı yazılıp imzalanmalıdır.
- Notlar arasında boşluk olmamalıdır.
- Kurum tarafından bilinen kısaltmalar kullanılmalıdır.

Beni dinlediğiniz için teŖekkürler

